

Pataki István káprázat

ha olyan gyönyörű verset
tudnék írni
mint szemeid villói
dombjaid verőfénye
bimbóid szirmos remegése
völgyed réses tündöklése
selymesed sejtelme kelleme rejtelve

óh, ha ilyen verset írhatnék
élnék szavaid kenyerén
simogatásod vizén
hej, nagy költő lehetnék biz'én

biztonságban

biztonságos helyen élek
nincs földrengés, szökőár
árvízveszély, földcsuszamlás
nem fenyeget
bozóttűz, tornádó
és egyéb természeti csapás
villám is ritkán csapkod
és már nem vadásznak rám szekusok
nem hullnak fejemre tetők
és nem hurcolnak el túszejtők
kísértetek sincsenek
se hazajáró lelkek
és semmi sem természetellenes
az meg épp természetemhez való
ha olykor
egy sunámi elsodor

engedtem a kísértésnek

engedtem a kísértésnek
elhitte a sátán
hegyeidről megmutatta
a gyönyörű látványt
„Nem élhetsz te a pusztában!
Böjtölsz aszott sáskán?”
s világító két tornyodból
levettem magam
völgyeidben elterülve
többször lezuhantam
de te mindig emelgettél
éngem is magaddal
mintha a sáskahad vonulna
zizegve alattad
puszta helyett örökétig
lettél édenkertem
kísértésben a főgonoszt
negyvenszer átvertem

tükröm

hasadon hasad a hajnal
csillámlik ragyog a napban
lennebb a völgy is tündököl
átleng szóródó fényzön
bőröd a tükröm elvakít
összetört fényed örökig
nézlek én mégis minden nap
összetörten összeraklak

helyhatározós

aszfalt felett
sofőr mögött
város felől
zötykölődött
a széparcú
előrenéz
mellette még
üres a szék
oldalra is
ki-kipillant
amint meglát
szeme villan
a munkába
útján halad
jobb volna a
költő alatt
nem a buszon
szenderegve
rajta ringnők
döcögten
elringatna
fölemelne

mint kijelzőn

azokba néztem azokba
ahogy jelezték
„töltés folyamatban”
azokba néztem hogy ne mondhasd
hogy ne nézz rám nyelvet öltve
„ne húzd ki
nincs feltöltve”
csak várj
és epedj
míg kijelzem a homályt
(nálad stíluseszköz is lehet)

sántán

sánta kutya leszek
nem érhetek utol
hej, a sánta költő
utánatok lohol

utánatok vágat
nem maradhat veszteg
iramodásától
az inatok reszket

veszett kutya nyomban
egyszer sem lépkedek
nem zavar éngem hogy
kutyába sem vesztek

elkapok hazugot
árulót és csalót
megütöm bokáját
meg is ropogtatom

megszaggatom mindet
golyóját elkapom
hogy e senki népség
ne szaporodhasson

sorfordító

az én sorsom mindig
akkor fordult jóra
mikor ráfordultam
menyétderekúmrá
s e mennyei kúra
mindig javamra vált
ha menyétderekúm
fordulgotott énrám

avató beszéd Pataki István álló alakos szobránál

az Úr hangja:
Köszönöm, hogy a földön is gondoltok rája,
Miután ütött végaurája.

ó lásd utókor
hogy magasodik most bronzból
időtlenül az időben
mintha mindennek fölé nőne
gondrácokba öltözve
mintha égre simulna bőre
kissé hajlottan is délceg
ahogy Istent nézi
és olykor rátok réved
eres kezeivel mintha simogatna
pedig ütésre volna oka
bronztestéből is melegség árad
szeretni akart szeretni
s ebbe is belefáradt
nézzétek lábát
értetek mennyit rohant
bandukolt botorkált kóborolt
megannyi sebbel
de bátran járt
kóbor eb volt a félelem
most levizeli bokáját
no de vigasztalódj
középen jelzi
merre az út
oda akasszátok a koszorút
míg a kegyelet mindenkit áthat
ne tapossátok körötte a bimbóniákat

(A beszéd elhangzása után két menyétderekű lerántja a selyembárányprémből készült leplet. Ha netán középen fennakadna, a nőszövetség közbelép.)

Az Úr hangja:
Ki előtte fejét hajtja,
hozzám vezet minden útja.

Bertha Zoltán

„A magyar föld zenéje”

A mórliczi íróalkat sajátos vonásairól

Vannak írók, akik a művészet örök sorsélményétől feszülten a létezés megfogható, tapasztalati mezőitől a spirituális titkok térségei felé szárnyalnak, valóságfölötti, természetén túli valóságok és rejtett törvények áramától megragadottan pillantva bele a mindenség örvényeibe, akik a közvetlenül látott köré inkább ellenvilágot, az átlényegült máslet kínjával és gyönyörével teljes szellemszférát boltoznak föl, s akikben a teremtés láza absztrakciókat dob magasra, és látomássá duzzadnak a megalkotott képzetek. És vannak írók, akik pedig – szintén a művészet örökké tartó ihlettségétől vezérelten – a gyakorlatilag átélt érzéki egzisztencia széles hömpölygésébe ereszkedve az elemi élet robajló áradását tudják kifejezni, a millió színben feltündöklő, összetornyosuló, aláhanyatló, leroskadó, újráfolytatódó életküzdelem robusztus nagyságát és végtelen pompáját képesek gyöttrő és lenyűgöző, fájdalmasan rádöbbenő ábrázolásokba foglalni.

Ilyenfajta génusz lakozott Mórlicz Zsigmondban is. Ami lényeges egy népsors mélyéről, egy tájegységnyi, országnyi, nemzetnyi közösség lelki alkatának gyökeres sajátosságaiból, egy társadalmi szituáció emberi keserveinek, tragédiáinak, torzulásainak és kínzó törekvéseinek televényéből fölszivároghat és megnyilvánulhat, az az ő hatalmas életművébe mind be is került. Téma, stílus, hangvétel, gondolkodásmód átható erejének varázslatosságával, egyszerűségnek, természetességnek, realizmusnak tetsző vagy mutatkozó elementáris sugárzásával, szemléleti létközelségével egy ősi, nyers és igaz öneszmélés, valami alapvető felismerésekben kiütköző érvényesség lehetősége és valósága teremődik meg a mórliczi irodalom monumentális tartományában. Meglátás és elbeszélés, kifejezés-, előadásbeli tempó és hangulat együttesen keltett benyomása, élménye szerint ez a fundamentális meghatározottság pedig nem más, mint a gazdagon és hamisítatlanul, kötést, mértéket és teljességet biztosítva felfakadó magyar önazonosság. Ha például Nyirő József vagy Tamási Áron joggal tekinthető a székely etnikai identitás jelentős, illetve kiemelkedő nagy írójának, úgy Mórlicz Zsigmond is értékelhető a magyar identitás jellegzetes és klasszikus huszadik századi prózaköltőjeként. Műveiben a magyarság szociális, történelmi, erkölcsi, vitális-ösztöni rétegei és körei oly terebélyesen és dúsan árnyalódnak, hogy belőlük igazán „a magyar föld zenéje hangzik ki” (Farkas Gyula).

Tiszacsécse, Debrecen, Sárospatak, Kisújszállás – tájak és szellemi körök, szatmári falvak és ősi református kollégiumok, amelyek útját járja diákkorában Mórlicz Zsigmond, a modern magyar prózaírás fejedelme. Vidékek, ahol a vaskos gyökerek a